

Kulttuurienvälinen kompetenssi eli kulttuurienvälinen osaaminen

Ymmärryksen ja empatian rakentaminen
monikulttuurisessa korkeakoulussa ja työyhteisössä.

Co-Work Työelämäkumppani
Co-Work Workplace Partner
- Kansainvälisen yhteistyön ekosysteemi

Euroopan unionin
osarahoittama

Co-Work
Työelämäkumppani – kansainvälisen yhteistyön ekosysteemi

Kommunikaation yllättävä paradoksi

Sama kieli, eri merkitys:

Puhumme englantia samassa neuvotteluhuoneessa, mutta ymmärrämme sanotun täysin eri tavoin.

Katoaa käänöksissä:

Kääntäminen ei ole vain sanojen siirtämistä – se on kulttuuristen merkitysten välittämistä.

Korkeakoulun arki:

Monikulttuurinen työyhteisö vaatii kykyä navigoida näissä piilevissä eroissa yhteistyön ja oppimisen turvaamiseksi.

“Yhteinen kieli ei takaa yhteistä ymmärrystä.”

Euroopan unionin
osarahoittama

Kun sanat irrallaan kontekstista menettävät merkityksensä

Throw in the towel

(Englanti)

Suora käänнос:
Heittää pyyhe.

Kulttuurinen merkitys:
Luovuttaminen toivottomassa
tilanteessa.

A fish out of water

(Englanti)

Suora käänнос:
Kala rannalla.

Kulttuurinen merkitys:
Epävarmuuden ja vierauden tunne
vieraassa ympäristössä.

Läpi harmaan kiven

(Suomi)

Suora käänнос:
Through the grey stone.

Kulttuurinen merkitys:
Äärimmäinen päättäväisyys
(move mountains).

Euroopan unionin
osarahoittama

Sanojen maailmankartta: Kulttuuriset syväkäsitteet

Tietyt sanat ovat enemmän kuin kieltä – ne ovat kokonaisia elämäntapoja, joita on mahdotonta kääntää suoraan.

Nemawashi (Japani)

Konsensus. Epävirallinen pohjatyö ja tuen kerääminen ennen virallista päätöstä harmonian säilyttämiseksi.

Face (Aasia)

Kasvot. Kunnian, arvokkuuden ja yhteiskunnallisen aseman säilyttäminen muiden silmissä.

Hygge (Tanska)

Kodikkuus. Yhteisten, rauhallisten hetkien ja turvallisuuden tunteen priorisointi arjessa.

Joie de vivre (Ranska)

Elämänilo. Nautintojen, kuten ruoan ja kulttuurin, nostaminen elämän keskiöön.

Ubuntu (Etelä-Afrikka)

Yhteisö. "Minä olen, koska me olemme." Yhteisön hyvinvointi aina yksilön edellä.

Sisu ja Sauna (Suomi)

Sitkeys ja Puhdistautuminen. Peräänantamattomuus ja paikka, jossa korostuu ehdoton tasa-arvo.

Euroopan unionin
osarahoittama

Kulttuurinen jäävuorimalli (Edward T. Hall)

Näkyvä raja

Pinta (10 %)

Helposti havaittava: Kieli, pukeutuminen, juhlatavat, ruoka, taide.

Esimerkki: Suomalainen "no niin" tai japanilainen teeseremonia.

Syvyys (90 %)

Piilevät oletukset:

Arvot, uskomukset, rooliodotukset, kommunikointityylit, normit.

Ajamme karille täällä:

Emme törmää toistemme ruokakulttuureihin, vaan erilaisiin käsityksiin ajasta, hierarkiasta ja yksilön roolista.

10%

90%

Euroopan unionin
osarahoittama

Suora vs. Epäsuora viestintä

Kun pohjoismainen suorapuheisuus kohtaa harmoniaa vaalivan epäsuoruuden.

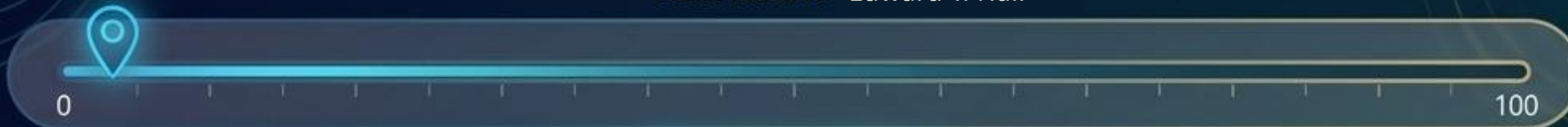
Tilanne	Suora viestintä (Esim. Suomi)	Epäsuora viestintä (Esim. Aasia)	Piilevä vaara (Väärintulkinta)
Kieltäytyminen	Valitettavasti en voi osallistua.	Katson, voinko järjestää aikaa.	Suora tulkitaan tylyydeksi; epäsuora tulkitaan epäselvyydeksi tai lupaukseksi.
Erimielisyys	Olen eri mieltä tästä.	Tuo on mielenkiintoinen näkemys.	Suora koetaan hyökkäyksenä; epäsuora koetaan myötäilynä.
Palaute	Tämä ei toimi, korjataan se.	Tässä on hyviäkin puolia, mutta harkitaan vielä...	Suora koetaan nöyryyttävänä ("kasvojen" menetys); epäsuora sivuutetaan liian pehmeänä.

Kulttuuridimensiot: Suomen koordinaatit (Osa 1)

Suomi

Konteksti Edward T. Hall

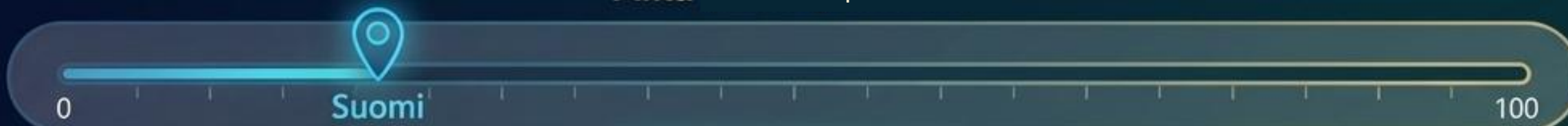

Low Context: Viestintä suoraviivaista, sanat keskiössä (Saksa, Suomi)

Selkeys ja rehellisyys

High Context: Viestintä epäsuoraa, sanaton merkitys (Japani, Kiina)

Aika Fons Trompenaars

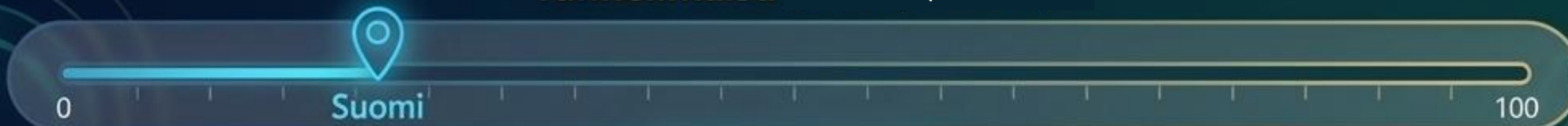

Sequential: Yksi asia kerrallaan, aikataulut sitovia (USA, Suomi)

Täsmällisyys on normi

Synchronic: Monta asiaa kerrallaan, aika joustavaa (Italia, Meksiko)

Tunneilmaisu Fons Trompenaars

Neutral: Tunteet pidetään kurissa julkisesti (Japani, Suomi)

Hillitty tunneilmaisu

Affective: Tunteet näytetään avoimesti (Brasilia, Italia)

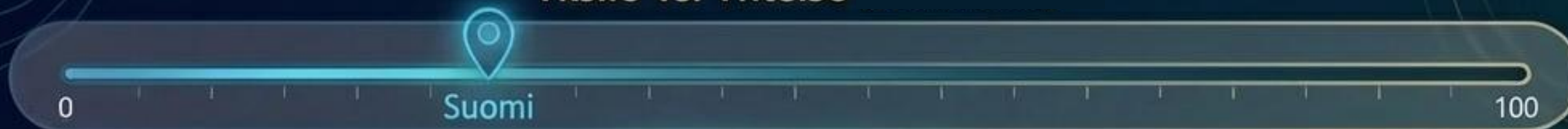

Euroopan unionin
osarahoittama

Kulttuuridimensiot: Suomen koordinaatit (Osa 2)

Yksilö vs. Yhteisö Geert Hofstede

Individualistinen: Yksilön vapaus ja vastuu (USA, Suomi)

Yksilöllisyys yhdistettynä vahvaan tasa-arvoon

Kollektivistinen: Ryhmän etu ja harmonia (Kiina, Intia)

Valtaetäisyys Geert Hofstede

Matala: Tasa-arvo, auktoriteettien kyseenalaistaminen (Suomi 33)

Matalat hierarkiat, opiskelija/opettaja tasa-arvoisempia

Korkea: Hierarkia, tarkat ohjeet (Filippiinit 90)

Epävarmuuden välttäminen Geert Hofstede

Matala: Rento suhtautuminen muutokseen (Suomi, Tanska)

Pragmaattinen suhtautuminen epävarmuuteen

Korkea: Selkeät säännöt tuovat turvaa (Saksa, Ranska)

Aikakäsitysten törmäyskurssi

Miksi täsmällisyys ei ole universaali hyve?

Monokroninen		Polykroninen
		
Pohjoismaat, Saksa: Yksi tehtävä kerrallaan, lineaarinen suorittaminen.	Työnteon rytmi	Etelä-Eurooppa, Lähi-itä: Useita asioita samanaikaisesti, erittäin joustava.
Sitovia sääntöjä. Muuttaminen koetaan häiriöksi.	Aikataulut	Ohjeellisia kehyksiä. Muuttuvat tilanteen ja tarpeen mukaan.
Tulkitaan välittömästi epäkohteliaisuudeksi ja epäluotettavuudeksi.	Myöhästyminen	Hyväksyttyä; sosiaalinen kohtaaminen on kelloa tärkeämpi.
Agendan tehokas läpivienti asetetussa ajassa.	Palaverin tavoite	Suhteiden ylläpito; kokous voidaan keskeyttää tärkeän sivukeskustelun vuoksi.

Euroopan unionin
osarahoittama

Sanaton viestintä: 90 % viestistä

Sanojen ulkopuolinen kieli on rehellistä, mutta sen tulkinta on vahvasti kulttuurisidonnaista.

Katsekontakti

Suomessa viestii luottamusta ja rehellisyyttä. Monissa muissa kulttuureissa suora katse auktoriteettiin on epäkunnioittavaa tai jopa uhkaavaa.

Hymy ja Tunteet

Pelko ja aito ilo ovat universaaleja, mutta hymyn käyttötilanteet vaihtelevat. Neutraaleissa kulttuureissa jatkuva hymyily voi vaikuttaa epäaidolta.

Eleet

Peukku ylös on länsimaissa positiivinen hyväksyntä. Osassa Lähi-itää ja Kreikkaa se on erittäin loukkaava ele.

Tilankäyttö (Proksemiikka)

Suomalaiset vaativat laajan henkilökohtaisen tilan. Tiivis fyysinen läheisyys voi aiheuttaa tiedostamattoman stressireaktion.

Kulttuurinen häly (Cultural Noise)

Miksi kirkas viesti särkyi matkalla?

Lähettäjän viesti

Kulttuurinen häly

Vastaanottajan tulkinta

Hälyn lähteet:
Kielimuuri,
erilaiset arvot
(yksilö vs. yhteisö),
tiedostamattomat
kehonkielen koodit,
ennakko-oletukset.

Tarkoittaa viestinsä
suoraksi ja tehokkaaksi.

Kokee viestin epäkohteliaana,
hämmentävänä tai vihamielisenä.

Tutkimus (Huang, 2024): Kulttuurinen häly heikentää merkittävästi viestinnän johdonmukaisuutta. Mitä enemmän piileviä eroja (eleet, kielenkäyttö, arvot), sitä vaikeampaa on ylläpitää loogista ja yhteistä keskustelua.

Huang, X. (2024). **Research on the Impact of Cultural Noise Interference on the Coherence of Pronunciation in English Dialogues.** *Journal of Information Processing Systems*, 20(4), 550-557.

Euroopan unionin
osarahoittama

Pinta on rauhallinen, syvyyksissä törmätään

Konfliktit eivät synny siitä, mitä sanomme, vaan siitä, miten piilevät oletuksemme törmäävät.

Yes / Kyllä

Jäävuori 1 (Odotus):

'Yes' tarkoittaa vahvistettua sopimusta ja välitöntä toimintaa. Perustuu saavutus pohjaiseen ja monokroniseen arvomaailmaan.

Jäävuori 2 (Odotus):

'Yes' tarkoittaa, että kuulen sinua ja haluan säilyttää harmonian. Se ei ole lupaus toiminnasta. Perustuu korkeaan kontekstiin ja kasvojen säilyttämiseen.

Vuorovaikutuksen sudenkuopat vältetään vain ymmärtämällä, että näkyvän "kyllän" alla operoi täysin erilainen arvomaailma.

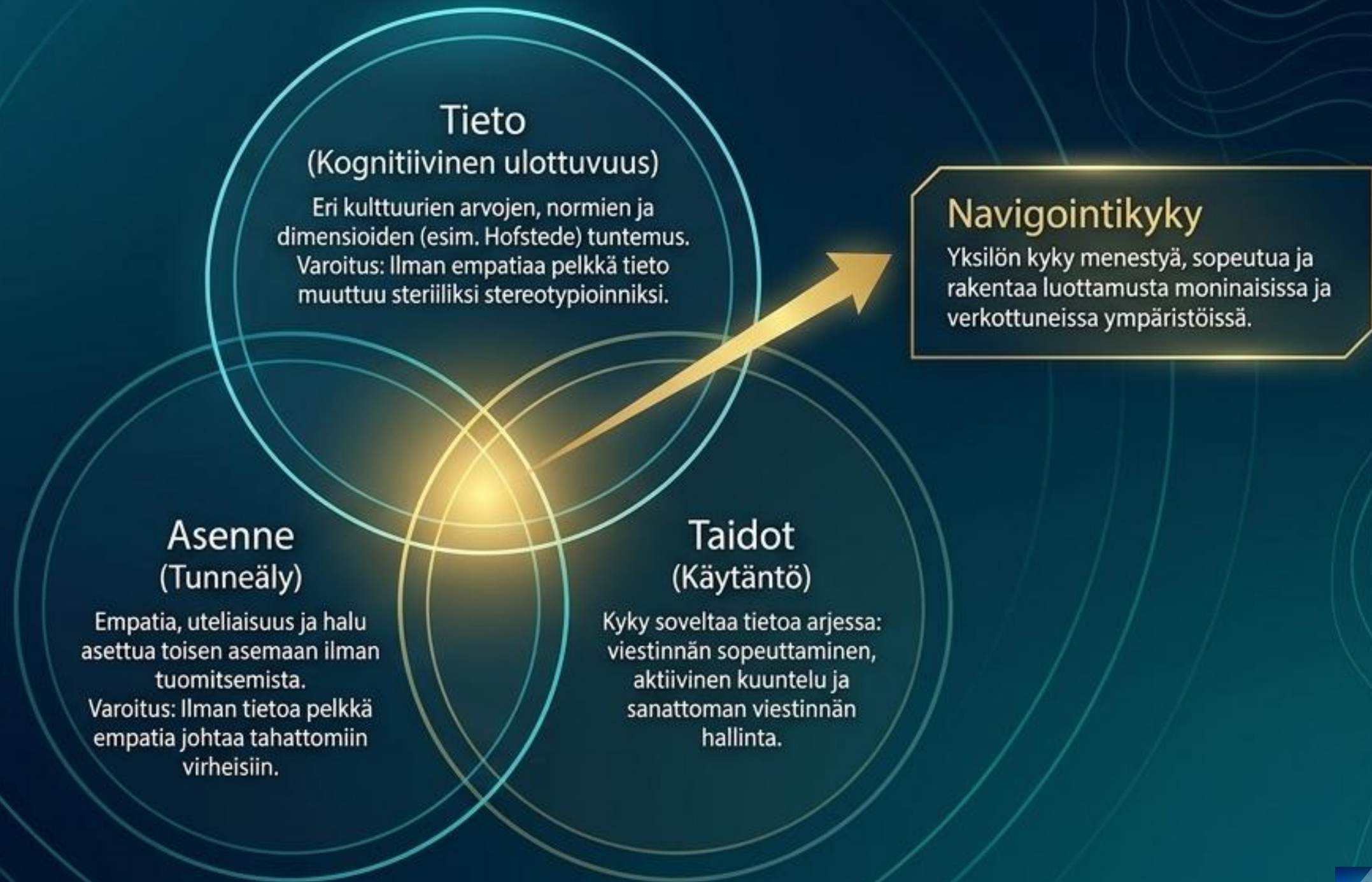

Euroopan unionin
osarahoittama

Kulttuurienväläinen osaaminen

Maailmojen siltojen rakentaminen. Pelkkä tieto ei riitä – tarvitsemme kaikki kolme ulottuvuutta.

Kompetenssi korkeakoulun arjessa

Opetustilanteet

Kansainväliset opiskelijat voivat odottaa opettajalta huomattavasti vahvempaa auktoriteettia ja ohjaavaa roolia kuin mihin Suomessa (matala valtaetäisyys) on totuttu.

Ratkaisu: Selkeytä odotukset, roolit ja arviointiperusteet rautalangasta heti kurssin alussa.

Työyhteisö ja Kokoukset

Suomalainen hiljaisuus ja suora puhe tulkitaan usein väärin.

Ratkaisu: Ennakoon sovitut kielilinjaukset, kokouskäytännöt ja aktiivinen puheenvuorojen jakaminen inklusion varmistamiseksi.

Globaali osaaminen

Yksikulttuurinen kupla on puhjennut. Korkeakoulun tehtävä on kouluttaa globaalisti verkottuneeseen maailmaan osaajia – kotikansainvälistyminen alkaa omasta asenteesta ja avoimuudesta.

Case-esimerkki: Kun kehonkieli tulkitaan väärin

**Häiriö
(Konflikti)**

Tiimipalaverissa suomalainen asiantuntija istuu vakavana, kädet puuskassa ja välttää jatkuvaa katsekontaktia pohtiessaan asiaa. Kansainvälinen kollega tulkitsee tämän vihamielisyydeksi tai täydelliseksi välinpitämättömyydeksi.

**Askel 1:
Itsetuntemus**

Suomalainen tiedostaa oman kulttuurinsa ominaispiirteet: hiljaisuus on kunnioitusta, vähäeleisyys normaalia.

**Askel 2:
Empatia**

Pysähdy ja tunnista, että kollegan reaktio ei ole henkilökohtainen hyökkäys, vaan kulttuurisen hälyn aiheuttama tulkintavirhe.

**Askel 3:
Selkeytys**

Sanoita tilanne auki: "Kuuntelen todella tarkasti, mitä sanot, siksi olen hiljaa."

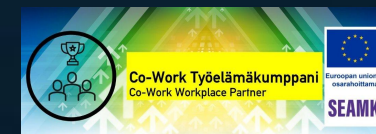

Ratkaisu

Varmista viesti sanoin. Harjoittele tietoista, avoimempaa kehonkieltä (syli auki, nyökkäykset) kulttuurisena kompromissina.

Euroopan unionin
osarahoittama

Vuorovaikutuksen kultaiset säännöt

1

Tunnista omat linssisi

Paranna ymmärrystäsi siitä, mistä omat tapasi kumpuavat. Oma normisi ei koskaan ole globaali normi.

2

Kysy, älä oletta

Älä tee oletuksia toisen kulttuurin tavoista. Jos olet epävarma eleestä tai lauseesta, kysy rohkeasti: "Mitä tämä tarkoittaa teillä?"

3

Kestääkö kieli käännöksen?

Vältä paikallisia idiomeja, kulttuurisia vertauksia tai monimutkaista slangia. Käytä aina selkeää, yksinkertaista kieltä.

4

Sanoita sanaton

Kun toimit monikulttuurisessa tiimissä, sanoita omat tunteesi ja aikeesi ääneen. Älä luota pelkkään kehonkieleeseen.

5

Rakenna luottamusta

Kaikki tekevät virheitä. Kulttuuriset erot ovat voimavara. Luottamus syntyy kärsivällisyydestä ja aidosta halusta ymmärtää.

Pinta yhdistää, syvyys rikastuttaa Pinta yhdistää, syvyys rikastuttaa

Kulttuuritietoisuus alkaa halusta nähdä pinnan alle – paitsi muiden, myös itsemme kohdalla. Kun ymmärrämme mekanismit mekanismit väärinkäsitysten taustalla, voimme muuttaa kulttuurisen hälyn aitoon, rikastuttavaan vuorovaikutukseen.

**Yksikulttuurinen kupla on puhjennut.
Millaisia siltoja sinä rakennat huomenna?**

Kokeile! Kulttuurivertailutyökalu (englanninkielinen),
joka löytyy työkalupakistamme!

Euroopan unionin
osarahoittama

Co-Work Työelämäkumppani
Co-Work Workplace Partner

Euroopan unionin
osarahoittama
SEAMK